

Sewe shyen woo ña Pɔli wila torogo

TIMOTE

wi yeri

Sewe wi nawa senre

Sanga ña ni Pɔli wila pye wa kaso wa Ɖɔmu ca, ko wila ki sewe ña wi yɔnlɔɔ (1.8, 16-17; 2.9). Wila wi yɔnlɔɔ maa torogo Timote wo kan. Ki sanga wi ni, Timote wila pye wa Efezi ca. A Pɔli wì sigi yo wi kan ma yo wi kari wi kɔrɔɔ wa Ɖɔmu ca (4.9), katugu wila pye naga jate ma yo wi yinwege piliye yila pye na yɔngɔ yi kɔsaga ki ni (4.6). Pɔli wila tunngo pye fannga ni we Fɔ Zhezu Kirisi wi kan. Ki kala na, wila fannga le Timote wi ni ma yo wigi pye paa wi yen.

Wa sewe wi go (1.3--2.13) laga ki ni, Pɔli wi yen naga yenri Timote wi yeri ma yo wi koro wi yere jɛnge wa tagawa pi ni, wi jɔlɔɔ ki sige.

Wa sewe wi go (2.14--4.5) laga ki ni, Pɔli wìgi yo Timote wi kan ma yo Yenjele senre kpoyi ti yen na nagawa mba kaan, wi koro sinje pi na, paa yege ñga na wila ki yo wi kan wa wi sewe koŋbanña wi ni. Wila ki yo Timote wi kan ma yo wuu yee yigi nagafenne yagboyoolo pe ni.

Wa sewe wi kɔsaga yeri (3.12-15), Pɔli wi yen na para wi cɛnlɔmɔ pi wogo na, na yerewe kaan konaa sharaga ni.

Sewe wi yen ma kɔɔnlɔ yege ñga na

Sharaga konaa Yenjele li sɔnmɔ 1.1-5

Kotogo kan senre nda Pɔli wila kan Timote wi yeri 1.6-14

Pɔli wi cɛnlɔmɔ 1.15-18

Mbe pye Zhezu Kirisi wi sorodashe sinje 2.1-13

Timote wi daga mbe pye lere ña pè taga wi na wa wi tunngo ki ni 2.14-26

Yerewe mba pì kan dunruya kɔsanga wi wogo na 3.1-17

Yerewe mba pì kan Yenjele senre ti yarawa wogo na 4.1-5

Kakɔnndegele puŋgo wolo 4.6-8

Yerewe senre puŋgo woro konaa sharaga puŋgo wogo 4.9-22

Pɔli wɪla Timote wi shari

1 ¹Mi Pɔli, mi yen Zhezu Kirisi wi pitunɔ* ma yala Yenɛele li nandanwa kala li ni. Lilan tun mbaa yinwege yɔn fɔɔ* na li kɔn li sɛnre ti yari, ko nɔa wè ta wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni we.

²Timote, na pindanlawa, muwi mɪgi sɛwe nɔa wi pye maa torogo ma kan. We To Yenɛele lo naa we Fɔ* Zhezu Kirisi wi ni pe yinme kan ma yeri, pɔɔn yinriwe ta, pe yeyinɛge kan ma yeri.

Pɔli wɪla Yenɛele li shari, ma Timote wi yeri

³Mi yen na Yenɛele li shari, lo na mi yen na tunɔgo piin li kan nawa jatere jɛnɛ ni, paa yege nɔa na na teleye paa ki pye we. Mi maa nawa tuun ma na, na Yenɛele li shari wa na yenrewe pi ni ma kan suyi, yɔnɔ naa yembine. ⁴Mi maa nawa tuun ma yentunwɔ pi na. Mila ki jaa mbɔɔn yan naa jate, janɔo na nawa pi yinɛgi. ⁵Mi yen na nawa tuun ma tagawa jembe pi na, po nunɔba po pɪla keli ma pye ma mama Loyisi wo naa ma nɔ Enisi pe yeri. Mɪ taga ki na ma yo po nunɔba po pi yen ma yeri fun. ⁶Ko kɪ ti mila ma nawa tuun ki na fɔ: Yarikanga nɔa Yenɛele li kan ma yeri, naa mila na keyen yi taga* ma na, maga yigi ki koro yinwege na. ⁷Katugu Yinnekpoyi na Yenɛele li kan we yeri, lii we kan waa fyɛ. Eɛn

fɔ, li fanɔga le we ni, naa ndanlawa konaa tijinliwe ni.

⁸Ki kala na, maga kaa fere taa mbaa we Fɔ wi sɛnre yuun. Maga kaa fere taa mi fun na kanɔɔɔɔ, mi nɔa laga kaso wi ni we Fɔ wi kala na we. Eɛn fɔ, mɔɔ tasaga le wa jɔɔɔɔ kagala ke ni maa jɔɔ na ni ja Sentanra ti kala na, mbe yala fanɔga nɔa Yenɛele li kan ma yeri ki ni. ⁹Lo li we shɔ, ma we yeri we pye li woolo. Kii pye kapyegele nɛgele wè pye koro kala na, eɛn fɔ, ligi pye ma yala li kakɔnɔdegele lo naa li yinme po ni. Ki yinme lɔu kan we yeri Zhezu Kirisi wi ni, na dunrɔya wi fa da. ¹⁰Koni, li ki yinme pi naga we na, we Shɔfɔ Zhezu Kirisi wi yɛɛ nagawa pi kala na. Wo wɪ kunwɔ pi fanɔga ki kɔ, mɛɛ yinwege naa wire mbafɔngwɔ wogo ki naga we na, Sentanra ti fanɔga na.

¹¹Yenɛele lilan tege mbe pye ki Sentanra ti yarifo, naa pitunɔ konaa nagafɔ.

¹²Ko kɪ ti mi yen naga jɔɔɔɔ kagala ke kunni na yɛɛ ni. Eɛn fɔ, mi woro na fere taa, katugu na jigi mɔu taga nɔa na, mɔu jen. Mɪ taga ki na ma yo nɔa wɪ telege na na, fanɔga yen wɪ ni wigi yigi jɛnɛge fɔ sa gbɔn dunrɔya kɔpilige ki na. ¹³Kaselege sɛnre nda mila yo mɔɔ kan, ma ti nunɔba ti yigi jɛnɛge. Ma yege sin wa tagawa po naa ndanlawa pi ni, mba pi yen we ni wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kirisi wi ni. ¹⁴Nagawa sɛnjɛnde nda ti telege ma na, mari yigi tiyɔngɔ

Yinnekpoyi li sagawa pi fannga na, lo na li yen we ni we.

¹⁵Yege nga na màga jen we, Azi kinda tagafenne pe ni fuun pè laga na na. Poro pele wele Fizheli naa Erimozheni. ¹⁶We Fɔ wi Onesifri go woolo pe yinriwe ta, katugu wilan kotogo ki sogo na na sanga legere na, wi sila pye na fere taa mi nga mi yen laga kaso na kala na. ¹⁷Ɛen fɔ, naa wila pan laga Ɖɔmu ca, wila na lagaja jenje fɔ ma saa na yan. ¹⁸We Fɔ Zhezu wigi yaga we Fɔ Yenjele luu yinriwe ta dunruya kɔpilige. Kagala njele fuun wì yɔn mala kan wa Efezi ca, mà ke jen ma we lere pyew wi na.

Zhezu Kirisi wi sorodashe jenje

2¹Ki kala na, mboro nga na pinambyɔ, fannga le ma yee ni yinme mba wè ta Zhezu Kirisi wi yeri pi ni. ²Kagala njele mà logo na yeri serefenne legere yege na, ma ke telege leele mbele pe yen tagawa ni pele na, mbele pe mbe ya mbaa leele pele nari ke ni fun we.

³Mɔɔ tasaga le wa jɔlɔɔ kagala ke ni, maa jɔlɔ na ni ja paa Zhezu Kirisi wi sorodashe jenje yen. ⁴Lere nga kaa kee sorodasheya, wila wi jatere wi lege wi yee na ca kagala koro kala na, na wi kaa jaa wi kala luu kundigi wi ndanla we. ⁵Fevɔ nga ka kari kashara fene li na, na wii fe mbe yala ki ngasegele ke

ni, wila ki sara wi ta. ⁶Kere kɔnfɔ nga wi tunngo ki pye ma te, wo wi daga mbe keli mboo tasaga ta wa yarilire ti ni†. ⁷Nda mila yuun ma kan, jatere pye ti na, katugu we Fɔ* wi yaa tijinliwe kan ma yeri ma ti ni fuun ti kɔrɔ jen.

⁸Ta nawa tuun Zhezu Kirisi wi na. Wo wi yen Davidi setirige pyɔ* we. Wila yen ma yiri wa kunwɔ pi ni paa yege nga na Sentanra nda mila yari tigi yo we. ⁹Ki Sentanra nda mila yari leele pe kan, to kala na mi yen na jɔlɔ, fɔ a pànla pɔ yere jɔrɔɔ ni paa kapege pyefɔ yen. Ɛen fɔ, Yenjele senre pee to pɔ. ¹⁰Ko kì ti mi yen na kala li ni fuun li kunni na yee ni, leele mbele Yenjele li wɔ pe kala na, jango Zhezu Kirisi wi yen na shɔwɔ mba kaan, poro fun poo ta, konaa gbɔɔwɔ mbakɔ pi ni. ¹¹Ki senre nda ti yen kaselege senre fɔ:

Na kàa pye we pinle ma ku wi ni,
we yaa ka pinle mbaa we
yinwege ki piin wi ni
fun†.

¹²Na waga kala li ni fuun li kun we yee ni,
pa we yaa ka pye wi ni ja wa wi wunluwɔ* pi ni.

Na waga si je wi na,
pa wo fun wi yaa ka je we na.

¹³Na kaa pye wee taga wi na,
wo yaa koro senre nungba yofɔ,

†2.4-6: Pɔli wila ki nari Timote wi na fɔ wi jatere wi daga mbe koro Yenjele kagala koro na.

†2.11: Pɔli wi yen na kunwɔ mba senre yuun, pi mbe ya pye kunwɔ jembe po, nakoma batemu nga tagafɔ wi ma pye we.

katugu wi se ya mbe je wi yee
na†.

Tunmbyee ña pè ma wa ma wele wi kala

¹⁴Ma leele pe ni fuun pe nawa to ki na, ma pe yenri ngbanga Yenñele li yege na, fɔ paga kaa wiin pe yee ni senpiile kala na. Ki maara tila kala yɔn, ti maa mbele pe maa ti nuru pe jogo win. ¹⁵Bala mɔɔ yee naga Yenñele li na paa tunmbyee ña wi ma mege ta we. Pa tunmbyee yen ña wi woro na fere taa wi tunngo ki ni. Wi maa kaselege senre ti yuun nari yege woo ti yege ki na. ¹⁶Mɔɔ yee yigi kendige waga ki ni. Ki woro ma yala tagawa konɔ li ni, katugu mbele pe maa ki kendige waga ki woo, pe maa lali Yenñele li ni na seregi. ¹⁷Pe nagawa senre ti yen paa sagbanga yen, ñga ki maa gbogo na seregi. Ki leele poro pele wele Imene naa Fileti. ¹⁸Pè je ma laga kaselege ki na, na lelegere fanla na pe lari tagawa konɔ li na ma yo kuulo pe yenme pila pye makɔ. ¹⁹Konaa ki ni fuun, kagala ñgele Yenñele li nɔɔ le, ke wa ke yɔnlɔ. Ki senre nda ti yen ma yɔnlɔɔ ke na ma yo fɔ: «*We Fɔ wùu woolo pe jen†.*» Ma nuru ma yo fɔ: *Lere ña fuun kaga yo mbe yo wi yen we Fɔ wi woo, wi daga mbe pungo le kapege pyege ki ni.*

²⁰Wa yungbenge ki ni, te naa warifuwe yaapire ce ma ti ma pye wa. Eɛn fɔ, tire woro ma pye

wa, naa cɔɔ ni. Ta yen gbɔɔwɔ woro, sannda pe maa gbegele to ni pilige pyew. ²¹Lere ña kaa yee wɔ kagala ñgele mila ke senre yuun ma kan ke ni, mbe pye kpoyi*, wi yaa pye paa gbɔɔwɔ yaapige yen, mbe pye Yenñele li woo. Wi yaa pye kayɔngɔ ni wi Fɔ wi kan, mbe gbegele mbe yala kapyere jende ti ni fuun pyege kala na. ²²Ma lefɔnrɔ jogo kagala ke yaga wa, maa kasinngɛ ki lagajaa, naa tagawa ni, naa ndanlawa ni, naa yeyinngɛ ni leele mbele pe maa Yenñele li yenri kotojɛngɛ ni pe ni. ²³Eɛn fɔ, ma je tijinliwe fu kendige waga ki na. Mɔga jen ma yo ki maa maara kɔɔn. ²⁴Ma si yala, we Fɔ wi tunmbyee wii daga mbaa wiin. Eɛn fɔ, wi daga mbe pye ndanlawa ni lere pyew wi ni, mbe ya mbaa leele pe nari Yenñele senre ti ni, mbaa kagala kunni wi yee ni. ²⁵Mbele pe maa kendige woo wi ni, wi daga mbaa pe nari nandanwa ni. Kana pa Yenñele li yaa yunndanga kan pe yeri pe pe kapere ti jen peri yaga, mbe kaselege ki jen. ²⁶Kona, pe yaa tijinliwe ta mbe pe yee wɔ wa Sɔtanla wi pene li ni, lo na làa pe yigi, a paa wi nandanwa kala li piin we.

Dunruya kɔyege piliye senre

3¹Ki daga maga jen jɛngɛ fɔ dunruya kɔyege ni, wagati wi yaa ka pye mbe ngban. ²Katugu leele pe yaa kaa pe yee yɔnwɔ po

†2.11-13: Nɔmbu 23.19; Mati 10.33; Luki 12.9; Ɔrɔmu 6.8.

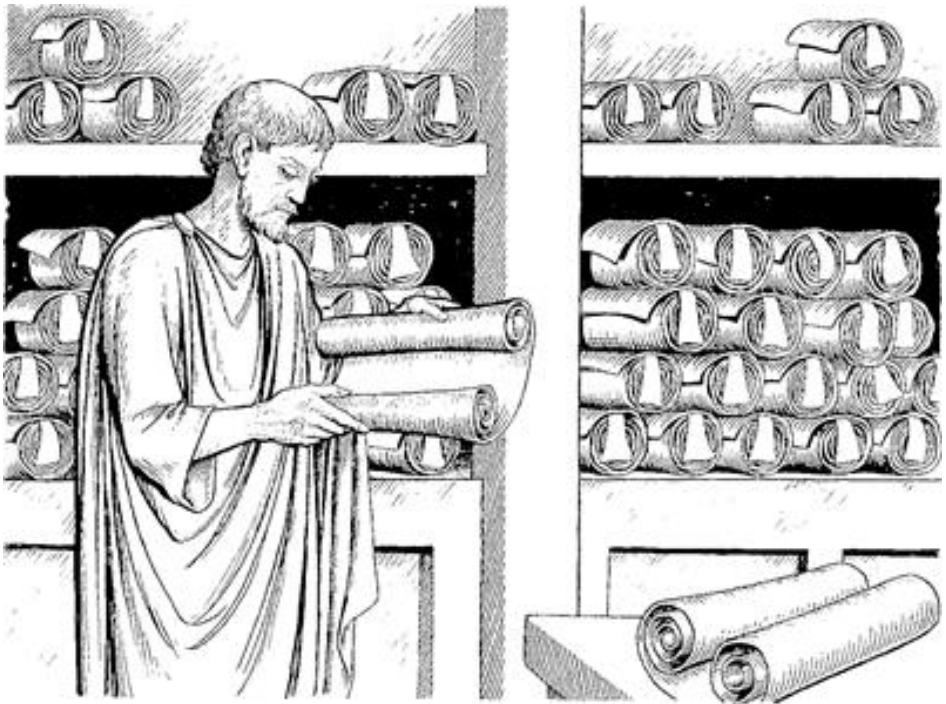
†2.19: Nɔmbu 16.5; Yuuro 97.10.

nunḡba jaa. Pe yaa ka pye penjara jogo ni, naa meḡe jafenne mbaa pe yeḡ gbogo. Pe yaa kaa Yenḡele li meḡe ki jogo, pe se kaa pe sevenne pe senre ti nuru. Pe yaa ka pye kagbariteele, pe se kaa fyḡ Yenḡele li yeḡe. ³Pe yaa ka pye lenḡbaanla, pe se kaa leele yinriwe taa. Pe yaa ka pye leele meḡe jḡḡfenne. Pe se ka pe yeḡ yingiwe jen. Pe yaa ka pye mbe weli, kajenḡe ki yaa pe mben. ⁴Pe yaa kaa pe nimbiile pe nii keḡ, mbaa pe yeḡ nandanwa kagala piin, mbaa pe yeḡ gbogo. Pe nandanwa kagala koro yaa ka pe ndanla mbe we Yenḡele wogo ko na. ⁵Pe yaa ka pe yeḡ pye Yenḡele konḡ li tangafenne yeḡe yanwa po na, een fḡ, mbe si je li fanḡa ko na. Ma laga ki leele cenle pe na. ⁶Wa pe ni, pele maa yiin yinre ti ni na jeele mbele pe woro tijinliwe ni pe fanla. Ki jeele wele, pe kapere tuguro ti yen wa pe yeḡ go na. Jogo cenle pyew wi yen pe ni na pe tile. ⁷Ki jeele pe maa ki jaa paa pe nari pilige pyew, een fḡ, paa si ya mbe kaselege ki jen mbe wali ki na. ⁸Ki leele pe maa kendige woo kaselege ki ni, paa yeḡe ḡga na Zhanesi naa Zhambire paa pye na kendige woo Moyisi ni we. Ki leele pe jatere wi jḡḡ pe na, pe tagawa pi se ya kala yḡn. ⁹Een fḡ, pe se ya kari yeḡe ki ni naa, katugu lere pyew wi yaa kaga jen mbe yo tijinliwe woro pe ni, paa

yeḡe ḡga na Zhanesi naa Zhambire wogo kila pye we.

**Yerewe senre punḡo woro
nda Pḡli wila kan Timote wi yeri**

¹⁰Een fḡ, mboro wo na, mà taga na punḡo na wa na nagawa senre ti ni, naa na tangalḡḡ po naa kagala ḡgele mḡ kḡn mbe pye ke ni, naa na tagawa po naa ḡga mila kunni na yeḡ ni ki ni, naa na ndanlawa po naa na kapḡḡ ti ni. ¹¹Naa na jḡḡḡ ko naa na tere ti ni. Jḡḡḡ naa tere nda fuun tḡ gbḡn na na wa Antiyḡshi ca naa Ikoniyyḡmu ca naa Lisiti ca ki ni, mà ti ni fuun ti jen. Mḡla jḡḡḡ gbḡḡ kun na yeḡ ni, een fḡ, we Fḡ* wilaan shḡ ki ni fuun ki ni. ¹²Mbele fuun paa jaa pe tangalḡḡ pi sin Yenḡele li yeḡe na, wa pe gbogolomḡ pi ni Zhezu Kirisi wi ni, pe yaa ka pe jḡḡ fun. ¹³Een fḡ, lepeele poro naa yagbogolo fenne pe ni, pe yaa la kee yeḡe kapege pyege ki ni. Pe yaa kaa leele sanmbala pe fanla mbaa pe punḡu, mbe pe yeḡ fanla mbe pe yeḡ punḡo. ¹⁴Mboro wo na, kagala ḡgele mà fḡḡḡ ma taga ke na ma yo ke yen kaselege, ma yeḡe sin ke na; katugu mbele pḡḡn naga ke ni, mà pe jen. ¹⁵Mà Yenḡele senre sewe kpoyi* wi jen maga le wa ma puwen pi na. Wi mbe ya tijinliwe kan ma yeri ma ta ma shḡ, tagawa mba mà taga Zhezu Kirisi wi na

Sewɛere tegesaga (2 Timo 3.15)

pi fannɔa na. ¹⁶Yenɛɛle senre nda fuun ti yɔnlɔɔ, Yenɛɛle lo liri le wa ti yɔnlɔɔfenne pe nawa. Ti yen tɔnli ni mbaa leele pe nari kaselege ki ni, mbaa pe puɔgosara ti nari pe na, mbaa pe yege sinni, mbaa pe koro wa tangalɔmɔ mba pi sin pi ni, ¹⁷janɔo ɔa fuun wi yen Yenɛɛle lere, wi gbɛgele wi yala, wi ya wila kajenɛge ki ni fuun ki piin.

4 ¹Mila ma yenri ɔgbanga Yenɛɛle lo naa Zhezu Kiri si pe mege na, wo ɔa wi yaa ka kiti wi kɔn weele poro naa kuulo pe na we. Mila ma yenri Zhezu wi panga konaa wi wunluwɔ* pi mege ni, ²fɔ maa Yenɛɛle senre ti yuun

leele pe kan. Wagati wi tanla o, wi ɔgban o, ma bala maa ti yari maa kee yege. Maa pe kapere ti nari pe na. Maa pe puɔgosara ti nari pe na, maa pe yege, maa pe nari Yenɛɛle senre ti ni maa ki kuni ma yee ni jenɛge.

³Katugu wagati wa na paan, leele pe se ka yenle kaselege nagawa senre ti na naa. Een fɔ, pe yaa kaa tanri pe yeera jogo kagala koro na, mbe nagafenne legere ja pe yee na, poro mbe ta paa senre nda paa jaa mbaa nuru ti yuun pe kan. ⁴Pe se kaa kaselege senre to nuru naa, een fɔ, muɔgooro senre to pe yaa kaa nuru. ⁵Mboro wo na, mɔɔ yee

yingiwe jen kala li ni fuun li ni. Ma jɔɔɔ ki kun ma yee ni. Maa sentanra yogo tunngo ki piin, mɔɔ tunngo ki ni fuun ki pye maga yɔn fili.

⁶Mi wo na, mi pye paa saraga* yen, na kusanga wi gbɔn makɔ. ⁷Mi malaga tiyɔngɔ gbɔn. Mi kashara fene li fe ma gbɔn wa li kɔsaga, mi koro wa tagawa pi ni. ⁸Koni, wunluwɔ njala yen ma tege na kan wa yenjele na, na li yen kasinnye wolo. Kiti kɔnpilige, we Fɔ* ɲa wi yen kiti kɔnfɔ sinnye, wi yaa li kan na yeri. Mi nuɲgba ma, een fɔ, mbele fuun paa ki singi ndanlawa ni wi pan wuu yee naga, wi yaa kali kan pe yeri.

Senre puɲgo woro nda Pɔli wila yo ma Timote wi kan

⁹Bala ma pan na kɔrɔɔ fyaw. ¹⁰Katugu Demasi wi laga na na, naa ki dunruya ɲa wi yaara tɔu ndanla ki kala na. Wi kari wa Tesaloniki ca. Kiresan wo kari wa Galasi tara, a Tite wo kari wa Dalimati tara. ¹¹Luki wo nuɲgba wi koro laga na ni. Na maga kaa paan, maa paan Mariki wi ni, katugu wi mbe ya pan mbanla saga na tunngo ki na. ¹²Mi Tishiki wi torogo wa Efezi ca. ¹³Na maga kaa paan, derigbɔɔ ɲa mila toro wa Tirowasi ca wa Karipusi yeri, maa paan ki ni na kan, naa seweele pe ni, seere seweele poro wogo ko ki ɲgban na ni ma we.

¹⁴Alegizandire, fenlenanɲa we, wi kapege pye na na fɔ jɛɲge. We Fɔ wi yaa kaa sara mbe yala wi kapyege ki ni. ¹⁵Mboro fun, mɔɔ yee yingiwe jen wi ni, katugu wi kendige wɔ we senyoro ti ni fɔ jɛɲge.

¹⁶Pilige kɔɲgbannɲa ɲa mila para mbanla yee sho wa kiti kɔnfɔ wi yege na, lere kpe wo sila pye wa na ni mbanla saga, pe ni fuun paa laga na na. Yenjele liga ka pe yigi ko yingiwe! ¹⁷Een fɔ, we Fɔ wila pye na ni, wila fannɲa kan na yeri, a mi ya maa senre ti yari mari yɔn fili, mbele pe woro Zhufuye* a pɛri logo. Ki wogo ki na, Yenjele laa na go sho jara wi yeri. ¹⁸We Fɔ wi yaa lanla go shoo tipere ti ni fuun ti ni, mbanla pye mbe ye yinnye wa li naayeri wunluwɔ pi ni. Gbɔɔwɔ pi yen wi woo fɔ sanga pyew. Anmiina*.

Sharaga puɲgo wogo

¹⁹Ma Pirisili naa Akilasi pe shari na kan, naa Onesifri go woolo pe ni.

²⁰Erasiti wo koro wa Korenti ca. Mila Tirofimu wo yaga wa Mile ca, katugu wila pye na yaa. ²¹Ma bala ma pan were sanga wi yege. Ebulusi, naa Pudansi, naa Linusi, naa Kulodiya konaa sefenne pe ni fuun, pɔɔn shari. ²²We Fɔ wi pye ma ni! Yenjele li yinne pi pye ye ni! Anmiina.